

ecofact™
future nature

Kjerringåga kraftverk i Lurøy

Virkninger på reindrifft

Ecofact rapport: 5 - 2010

www.ecofact.no

Kjerringåga kraftverk i Lurøy

Virkninger på reindrift

Ecofact rapport: 5 – 2010

Referanse til rapporten:	Birkeland, I. 2010: Kjerringåga kraftverk i Lurøy – Virkninger på reindrift. Ecofact rapport 5. 20 s
Nøkkelord:	Småkraft, reindrift, Lurøy, vegetasjon, distriktsplan for Hestmannen/ Strandtindene reinbeitedistrikt (2000), årstidsbeite, flyttled, ferdsel
ISSN:	ISSN 1891-5450
ISBN:	
Oppdragsgiver:	Fjellkraft Ambiente AS
Prosjektleder hos Ecofact AS:	Ingve Birkeland
Prosjektmedarbeidere:	
Kvalitetssikret av:	Torkjel Solbraa
Samarbeidspartner:	
Forside:	Kjerringåga med sidefelt nedenfor inntaket i Vassvatnet. Til høyre ses noen av hyttene i hyttefeltet. Kjerringåga renner nedover mot Bjerkheim som ses i bakgrunnen. Foto: Ingve Birkeland

www.ecofact.no

Innhold

1 FORORD	1
2 SAMMENDRAG	2
3 INNLEDNING	3
4 UTBYGGINGSPLANER OG INFLUENSOMRÅDET	3
5 METODE.....	7
5.1 DATAGRUNNLAG	7
5.2 VURDERING AV VERDIER OG KONSEKVENSER.....	7
5.2.1 Status/Verdi	8
5.2.2 Omfang	9
5.2.3 Konsekvens	9
5.2.4 Vurdering av sumvirkninger (kumulative effekter).....	11
6 AVGRENSNING AV TILTAKS- OG INFLUENSOMRÅDET	11
7 STATUS OG VERDIVURDERING	12
8 AVBØTENDE TILTAK	18
9 REFERANSER	19
9.1 NETTBASERTE KILDER	19
9.2 SKRIFTLIGE KILDER	19
9.3 MUNTTLIGE KILDER.....	19
10 VEDLEGG 1	20

1 FORORD

På oppdrag fra Fjellkraft Ambiente AS har Ecofact AS utført en utredning av reindrift ved Kjerringåga i Lurøy kommune, Nordland fylke. Arbeidet bygger på bakgrunnsdata og felldata frembrakt under befaringer 15 og 23. september 2008. I tillegg er relevante data innhentet fra tilgjengelige databaser og intervjuer med nøkkelpersoner innenfor reindriften. Det samlede datatilfang vurderes som godt. Arbeidet er utført av Cand. Scient Ingve Birkeland og kvalitetssikret av Torkjel Solbraa. Kontaktperson for oppdragsgiver har vært Rune Sveinsen, som skal ha takk for et godt samarbeid og tilgang til detaljert informasjon om tiltaket.

Tromsø
25. februar 2010

Ingve Birkeland.

2 SAMMENDRAG

Beskrivelse av tiltaket

Tiltaket består i å etablere et vanninntak på kote 108 i Kjerringåga samt inntak i flere (3-4) sidefelt til Kjerringåga. Vannet føres i terrenget i nedgravd rør til kraftverket ved kote 3 i Kjerringvika. Samlet lengde på rørgatene blir 2685 m. Det planlegges med midlertidige anleggsveier til inntakene med en samlet lengde på 1500 m. Elektrisiteten som produseres ved kraftverket vil bli ført østover i en 200 m lang jordkabel til påkoblingspunkt. Det er planlagt minstevannføring både sommer og vinter tilsvarende 10 % av Qm sommer og 1 % Qm vinter, som er på henholdsvis 243 l/s og 24,3 l/s.

Datagrunnlag

Befaringer foretatt 15. og 23. september 2008, Intervjuer med lokalkjente personer. Kontakt med Reindriftsforvaltningen i Nordland, samt kontakt med Hestmannen/ Strandtindene reinbeitedistrikt.

Verdier for reindriften

Inntakene med tilhørende rørgater og anleggsveier til Heimstadelva, Mellomelva og Insteelva ligger i området hvor flyttleien som kommer fra Rismålvannet og Brattlandskaret deler seg. Fra dette området går det en flyttlei som krysser Kjerringåga og en som går videre oppover dalen øst for anleggsveien og inntaket i Kjerringåga. Området har ingen minimumsbeiter og har lav bruksfrekvens.

Området vurderes å ha middels-stor verdi for den lokale reindriftsnæringen, og spesielt flyttleiene er utslagsgivende for vurderingen.

Beskrivelse av omfang

Utbyggingen berører flyttleien, og under anleggsperioden vil støy og økt menneskelig aktivitet kunne være et problem. Det vil være ubetydelig beitebeslag i driftfasen (forutsatt nedgravd rørledning og fjerning/nedgradering av eventuell anleggsvei). Samlet sett vil ikke tiltaket endre ressursgrunnlagets omfang og/eller kvalitet.

Samlet vurderes tiltaket å ha lite-middels negativt omfang.

Samlet vurdering av konsekvenser

Vurderingen av de direkte og indirekte konsekvensene av tiltaket, hviler på dagens utnyttelsesgrad av området.

For reindriften er konsekvensene av tiltaket i anleggsfasen og driftsfasen samlet vurdert å være liten-/middels negativ konsekvens (-/-).

3 INNLEDNING

Det forligger planer om å bygge et småkraftverk i Kjerringåga med sidefelt i Lurøy kommune, Nordland fylke. Kjerringåga tilhører vassdragsområde 157 (Kyst Utskarpen-Nesna-Tonnes). Kjerringåga drenerer et felt i dalføret mellom Medtinden, Vasstinden og Småtinden. Det er relativt høye fjell i feltet og høyeste punkt er Vasstinden som rager 1037 m o. h. Hele nedbørsfeltet ligger i Lurøy kommune (se figur 1).

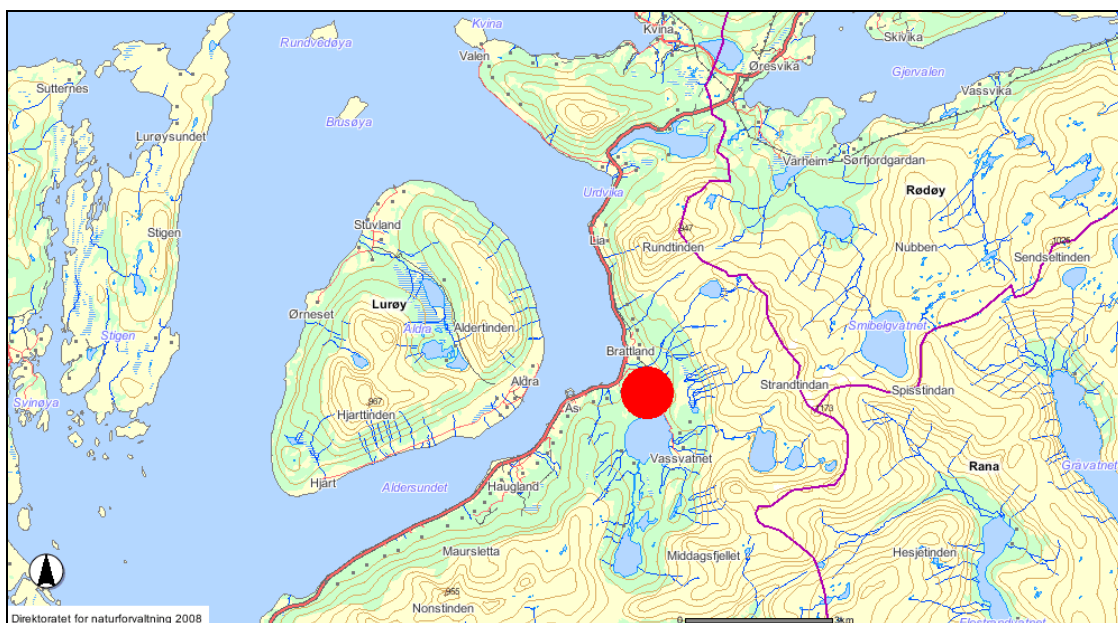
Formålet med utredningen er å utrede de direkte og indirekte konsekvensene for reindriften ved bygging av småkraftverk i Kjerringåga og sidefelt. Utredningen belyser konsekvensene av utbygging, samt vurdere eksisterende arealinngrep. Både varige konsekvenser og konsekvensene i anleggstiden blir utredet. Virkningen på reindriften av eventuelle veier og deponier beskrives og vurderes.

I rapporten vil det bli foreslått avbøtende tiltak for å redusere eventuelle negative virkninger av tiltaket.

4 UTBYGGINGSPLANER OG INFLUENSOMRÅDET

Utbygger har utarbeidet en plan for utnyttelse av Kjerringåga med overføringer fra sidefelt. Planen danner utgangspunktet for denne rapporten. Kjerringåga med sidefelt er en del av Brattland-vassdraget og renner ut i Kjerringvika i Aldersundet (se figur 2).

Utbyggingsplanene, og dokumenter i den forbindelse, er mottatt fra Fjellkraft Ambiente AS ved Rune Sveinsen.

Figur1. Regional lokalisering av tiltaket.

I Kjerringåga er det planlagt et vanninntak med tilhørende terskel ved utløpet av Vassvatnet (kote 108). I tillegg er det planlagt inntak i sideelvene; Heimstadelva på kote 120, Mellomelva på kote 120 og en ønsker å samle flere oppkommer på kote 120 som antas å komme fra Dalåga m.fl. (Insteelva). Fra inntakene vil vannet føres ned til kraftverket på kote 3 i Kjerringvika (Fig. 2). Overføringen vil foregå i 20 % fjellgrøfter/kombinasjonsgrøfter og ca 80 % i samlet løsmassegrøfter. Størrelsen på nedbørsfeltet oppstrøms inntakene er 19,98 km². Restfeltet er ikke oppgitt men antas å være marginalt. Det er planlagt med en minstevannføring tilsvarende 10 % av Qm om sommeren og 1 % av Qm om vinteren i utgangspunktet ved alle vanninntakene. Dette tilsvarer en samlet minstevannsføring på henholdsvis 243 l/s om sommeren og 24,3 l/s om vinteren og vil gi en utnyttet vannmengde på 78 %. I restfeltene beregnes minstevassføringen ut fra restvannføringen. Det monteres en innretning for overvåking av minstevannsslipp.

Opp til inntakene blir det laget en forlengelse av eksisterende adkomstvei til hyttefeltet nedenfor Vassvatnet. Veien vil bli ca 1500 m totalt. Den vil bli lagt om lag på kote 120 med avstikkere opp til inntakene (Fig. 2). Kraftstasjonen planlegges på kote 3 like ved riksvei 17 slik at det kun er behov for en kort adkomstvei/riggområde til kraftverket fra hovedveien. Elektrisiteten som produseres ved kraftverket vil bli ført østover i en 200 m lang kraftlinje/jordkabel til påkoblingspunkt.

Fjellkraft Ambiente AS har også planer om å bygge ut Heimstadelva, Ytråga og Mellomåga som også er en del av Bratlandvassdraget. For Kjerringåga-prosjektet vil man nyttiggjøre seg av restfeltet i Heimstadelva og Mellomåga. De to tiltakene planlegges med felles stasjon i Kjerringvika (Figur 2.).

Figur 2. Kart som viser lokalisering av planlagte installasjoner. Turkis linje viser rørgater, mens grønne linjer viser nye permanente adkomstveier. Rød/lilla markering viser nedbørsfelt

Figur 3. Bildet viser planlagt plassering av inntaket ved utløpet av Vassvatnet. Bildet er tatt fra broen som krysser Kjerringåga. Rørledningen vil bli gravd ned og ligge på høyre side av elva. Foto: Ingve Birkeland.

Figur 4. Bildet viser planlagt Insteelva i bakgrunnen. Bildet er tatt i hyttefeltet hvor anleggsveien vil bli lagt om lag på kote 120 og opp til inntakene i sidefeltene av Kjerringåga. Foto: Rune Sveinsen.

Figur 5. Bildet viser planlagt Heimstadelva i bakgrunnen. Bildet er tatt på innmarken ovenfor Brattland i området hvor Heimstadelva samløper med Kjerringåga. Foto: Rune Sveinsen.

5 METODE

5.1 Datagrunnlag

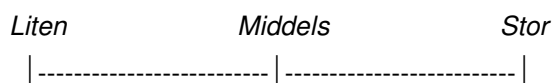
Utbyggingsplanene, og dokumenter i den forbindelse, er mottatt fra Fjellkraft Ambiente AS. Vurdering av dagens status for reindriften i området er gjort på bakgrunn av gjennomgang av litteratur og tilgjengelige databaser, intervju med lokale kjentmenn og informasjon fra aktuelle høringsinstanser, distriktsplan for Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt (2000), Ressursregnskap for reindriftsnæringen utarbeidet av reindriftsforvaltningen (2000), muntlige innspill fra Hestmannen/Strandtindene reindriftdistrikt, samt samtaler med Fylkesmannens miljøvernavdeling i Nordland (Tore Vatne og Gunhild Dale), Lurøy kommune (Geir Vatne og Rune Bang), representant for grunneierne i området Knut Haugen og Arnt Zakariassen, Reindriftsforvaltningen i Nordland ved Yngve Granum Stang og leder i Hestmannen/Strandtindene reindriftdistrikt Kurt Gaup. Ecofact AS foretok befarings i området 15. og 23. september 2008.

5.2 Vurdering av verdier og konsekvenser

Det er brukt standardisert og systematisk tretrinns prosedyre for å gjøre analyser, konklusjoner og anbefalinger mest mulig objektive og etterprøvbare. Konsekvensvurderingene i denne rapporten er basert på metodikk som er beskrevet i Håndbok 140 - Konsekvensanalyser (Statens vegvesen 2006) og OEDs retningslinjer for småkraftverk (OED 207).

5.2.1 Status/Verdi

Verdien for reindriften blir fastsatt langs en glidende skala som spenner fra liten verdi til stor verdi.

Grunnlaget for tamreindrift ligger i å utnytte de til enhver tid tilgjengelige planter og lav innenfor reinbeitedistriktet. Reinen veksler mellom ulike beiteplanter gjennom året, og tilbudet av disse varierer geografisk. For å få en optimal utnyttelse av beiteressursene er det avgjørende at reinflokken kan forflytte seg mest mulig uhindret mellom de forskjellige områdene. Ivaretagelse av trekk- og flyttleier er like viktig som bevaring av beitene.

Reindriften er regulert i reindriftsloven (Lov om reindrift, 2007). Målsettingen for reindriftpolitikken er utvikling av en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift. Dette har sitt grunnlag i stortingsmelding nr. 28 (1991-92). Reindriften rettigheter til arealer blir også vurdert i et urfolksperspektiv, særlig med bakgrunn i Grunnlovens § 110 A og internasjonale konvensjoner (FN konvensjon om sivile og politiske rettigheter av 1966, og ILO konvensjonen 169). I disse pålegges ”Statens myndigheter” å forvalte reindriftsområdene på en slik måte at reindriften sikres uforstyrrede og intakte arealer.

I revidert plan- og bygningslov som trådte i kraft 1. juli 2009, sammen med veiledere, går det frem at kommunene og fylkeskommunene har fått større ansvar og er forpliktet til å sikre arealene for reindriften. Dette fremgår også av Reindriftsavtalen (Stprp-nr 76-2008).

Reindriftnæringen står ovenfor store utfordringer som er felles for de fleste områdene. Eksempler på dette er arealinngrep og tap av rein til rovdyr. Tap av beiteland som følge av arealinngrep er trolig den største fremtidige trusselen mot reindriftnæringen. Det sterkeste vern mot inngrep har reindriften når inngrep kommer i konflikt med reindriften flytting etter tradisjonelle flyttleier. Etter reindriftslovens § 22 må ikke flyttleier stenges, men Landbruks- og Matdepartementet ”kan samtykke i omlegging av flyttleier og i åpning av nye flyttleier når berettigede interesser gir grunn til det”.

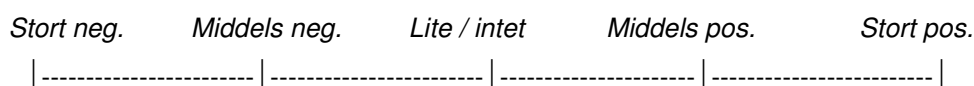
I vurderingen i forhold til reindrift legges det vekt på områdets verdi som beiteområde for tamrein, innvirkning på trekk- og flyttleier, og eventuelt forekomst av faste installasjoner knyttet til reindriften. I forhold til beite vurderes områdets produktivitet som reinbeite, hyppighet i bruk, og hvorvidt denne type beite representerer en minimumsfaktor i distriktet (Tabell 1).

Tabell 1. Kriterier for verdisetting i forhold til reindrift.

Kilde	Stor verdi	Middels verdi	Liten verdi
Statens vegvesen Håndbok 149	Områder med stor produksjon av beiteplanter, reindriftoområder med stor bruksfrekvens og beiteressurser det er mangel på i et område (minimum)	Områder med middels produksjon av beiteplanter og med middels bruksfrekvens	Områder med liten produksjon av beiteplanter og med lav bruksfrekvens
OEDs retningslinjer (Reindriftoforvaltningen)	Minimumsbeiter og særverdiområder (kalvingsområder, parringsland, trekk- og flyttleier og reindriftoanlegg	Områder med reindrift, men ikke særverdiområder og minimumsbeiter	Områder uten reindrift

5.2.2 Omfang

Dette trinnet består i å beskrive og vurdere type og omfang av mulige virkninger hvis tiltaket gjennomføres. Konsekvensene blir blant annet vurdert ut fra omfang i tid og rom, og sannsynligheten for at de skal oppstå. Omfanget blir vurdert langs en glidende skala fra stort negativt omfang til stort positivt omfang.

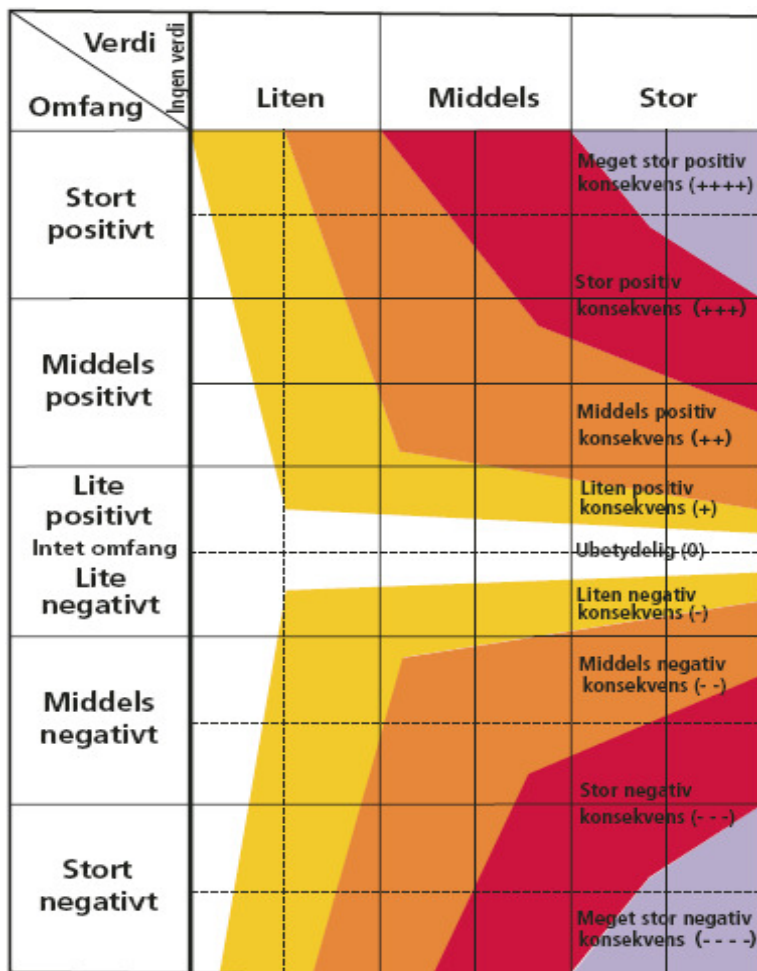

Tabell 2 Kriterier for vurderinger av tiltakets omfang for reindriftoen. Hentet fra Håndbok 140 - Konsekvensanalyser (Statens vegvesen 2006).

	Stort positivt omfang	Middels positivt omfang	Lite/intet omfang	Middels negativt omfang	Stort negativt omfang
Reindrift Ressursgrunnlaget og utnyttelsen av det	- Tiltaket vil i stor grad øke ressursgrunnlagets omfang og/eller kvalitet (Neppe aktuelt)	- Tiltaket vil øke ressursgrunnlagets omfang og/eller kvalitet	Tiltaket vil stort sett ikke endre ressursgrunnlagets omfang og/eller kvalitet	Tiltaket vil redusere ressursgrunnlagets omfang og/eller kvalitet	Tiltaket vil i stor grad redusere eller ødelegge ressursgrunnlagets omfang og/eller kvalitet

5.2.3 Konsekvens

Det siste trinnet i vurderingene består i å kombinere verdien av det enkelte temaet og omfanget av tiltaket, for å få den samlede vurderingen av tiltaket.

Figur 6. Konsekvensvifta viser hvordan verdi og omfang kombineres for å finne konsekvens (Statens Vegvesen 2006).

Denne sammenstillingen gir et resultat langs en skala fra meget stor positiv konsekvens til meget stor negativ konsekvens. De ulike kategoriene er illustrert ved å benytte symbolene ”-” og ”+” (Tabell 3).

Tabell 3. Oppsummering av konsekvensalternativer og korresponderende symboler.

Symbol	Beskrivelse
++++	Meget stor positiv konsekvens
+++	Stor positiv konsekvens
++	Middels positiv konsekvens
+	Liten positiv konsekvens
0	Ubetydelig/ingen konsekvens
-	Liten negativ konsekvens
--	Middels negativ konsekvens
---	Stor negativ konsekvens
----	Meget stor negativ konsekvens

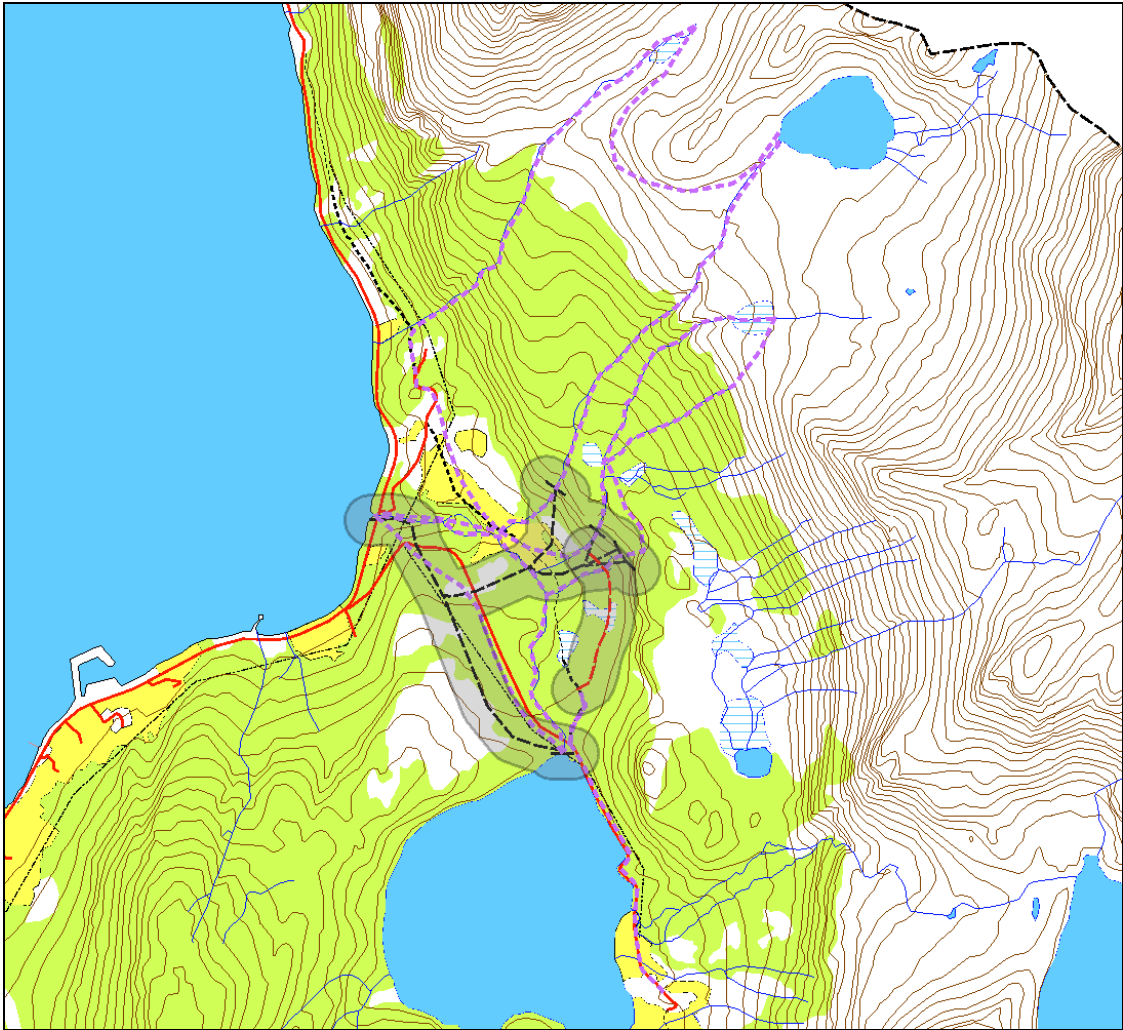
5.2.4 Vurdering av sumvirkninger (kumulative effekter)

I OEDs retningslinjer for små vannkraftverk defineres sumvirkninger som de samlede konsekvenser av flere små vannkraftverk innenfor et avgrenset geografisk område. For å vurdere eventuelle negative kumulative effekter av tiltaket, har vi derfor valgt å se planene for små kraftanlegg i Brattlandvassdraget i sammenheng. Flere små kraftverk innen et avgrenset område kan medføre en utilsiktet nedbygging, slik at beitegrunnet for rein lokalt eller for reinbeitedistriktet i sin helhet blir betydelig negativt påvirket.

Reindriftsforvaltningen har understreket at distriktet er sterkt berørt av inngrep og utbygginger. Det foreligger også planer om andre omfattende inngrep. Dersom det er flere småkraftprosjekter innenfor reinbeitedistriktets særverdiområder og/eller minimumsområder, er det behov for at påvirkningen av disse vurderes samlet. Totaleffekten av mange små inngrep og forstyrrende aktiviteter i reinbeiteland er oftest langt større enn virkningene av de enkelte inngrepene skulle tilsi. Tap, oppstyking og redusert bruk av beiteland gjennom utbygging og menneskelig aktivitet er de største truslene mot reindriftsnæringen. I Forskrift av 1.4.2005 til PBL (Miljøverndepartementet 2005) vedlegg 2 stilles det bl.a. følgende krav til utredningen: *”Når flere utbyggingstiltak i et område samlet kan få vesentlige virkninger skal tiltakets kumulative karakter i forhold til andre gjennomførte og planlagte tiltak i tiltakets influensområde vurderes. Der hvor reindriftsinteresser blir berørt skal de samlede effektene av planer og tiltak innenfor det enkelte reinbeitedistriktet vurderes”* (*op.cit.* 13).

6 AVGRENSNING AV TILTAKS- OG INFLUENSOMRÅDET

Tiltaksområdet består av alle områder som blir direkte fysisk påvirket ved en gjennomføring av det planlagte tiltaket og tilhørende virksomhet. Med influensområdet menes de områder som kan bli direkte eller indirekte berørt av det planlagte tiltaket. Influensområdet, med de planlagte tiltakene, utgjør undersøkelsesområdet. I anleggsfasen vil det i forbindelse med nedgraving av rør bli omfattende forstyrrelser. Erfaringer fra tidligere utbygginger viser at i en ca. 20 meter bred gate langs traseen blir opprinnelig vegetasjon og mikrotopografi sterkt berørt. Influensområdet defineres derfor som en ca. 100 m bred sone langs den berørte elvestrekningen (Fig. 7). Der elvene går i flere løp legges arealet mellom løpene til denne sonen. Det regnes også en ca. 100 m buffersone rundt anleggsområder. Disse vurderingene er skjønnsmessige og er vurdert ut fra hvordan reinen og de arter av beiteplanter som kan tenkes å bli direkte eller indirekte berørt av tiltaket.

Figur 7. Kart over planområdet som viser influensområdet (skravert) i henhold til tommelfingerregelen om at en sone på ca 100 meter langs berørte elvestrekninger og fysiske inngrep blir berørt. . Svart stiplet strek viser inntakene og rørgatetraseene ned til kraftstasjonen på kote 3. Fiolett stiplet strek viser befaringsrutene. Det er tatt med befaringsruten for Heimstadelva prosjektet for å vise det totale dekningsomfanget.

7 STATUS OG VERDIVURDERING

Naturmiljø

Hele området er dominert av et skogkledd naturlandskap med beitepåvirket bjørkeskog og med innslag av noen granplantefelt. Langs store deler av Kjerringåga er skråningene slake med stedvise sigevannpåvirkninger, særlig i den øvre og midtre delen av planområdet. De planlagte inntakene er i utløpet av Vassvatnet og i nedre deler av sideelvene; Heimstadelva, Mellomelva og Dalåga (Insteelva). Store deler av Kjerringåga går i et åpent landskap med tykke breelvvavsetninger. I øvre og nedre del av Kjerringåga raskt flytende og renner i lengre stryk og små fosser. I den midtre delen av elva, fra Bjerkheim og et stykke oppover, renner elva litt roligere og det er noen mindre kulper. I søndre del av elveløpet åpnes landskapet opp i det elven nærmer seg den planlagte kraftstasjonen og utløpet i Kjerringvika.

Det omkringliggende landskapsdekket er preget av tynn morenejord i mosaikk med bart fjell. Landskapsrommet er typisk for kystområdene i Nordland, med bratte skogkledde dalsider som skjærer seg ned i dalene som i stor grad er påvirket av landbruk med dyrket innmark og varierende grad av beitepåvirket utmark.

Både ved utløpet i Kjerringvika og ved inntaket ved Vassvatnet går det broer over elven, disse er tilknyttet henholdsvis riksvei 17 og en kommunal vei. Den kommunale veien er tilknyttet en av gårdene på østsiden av Vassvannet og hyttefeltet på østsiden av elveleiet.

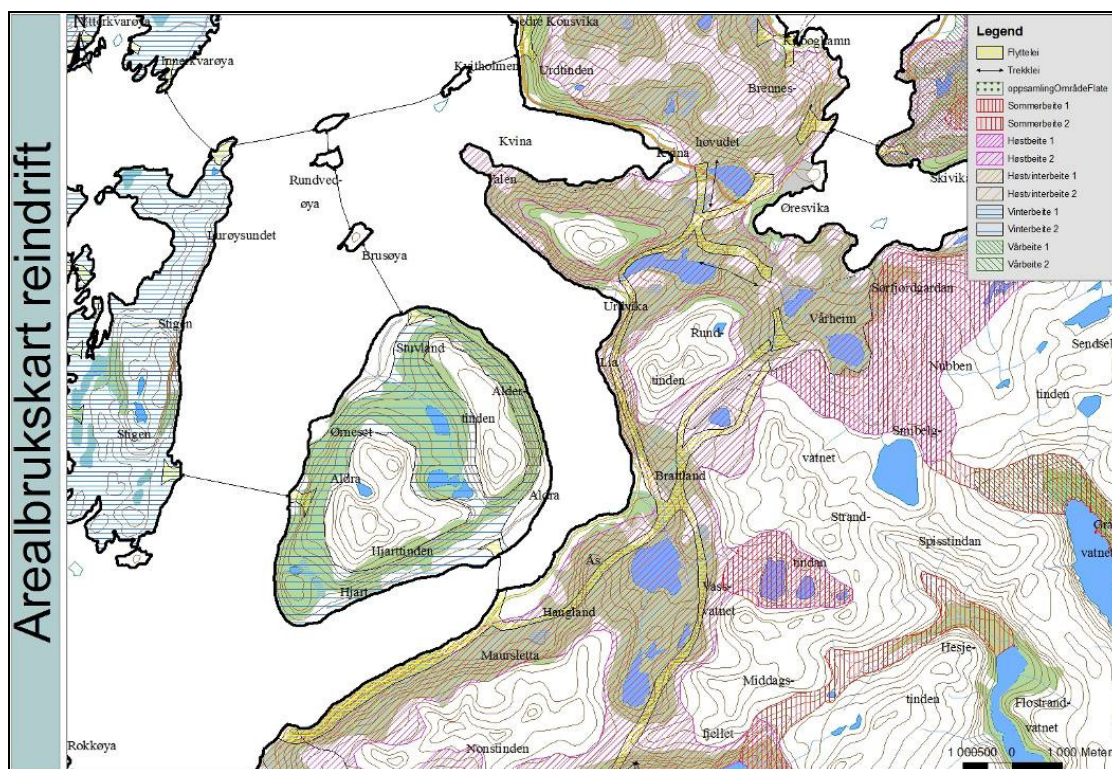
Tiltaket vil føre til sterkt redusert vannføring i Kjerringåga og sidefeltene fra inntakene og ned til utløpet i Aldersundet.

Verdivurdering:

Influensområdet tilhører Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt. Det er 3 driftgrupper som til sammen har 900-1000 rein i reinbeitedistriktet. Hestmannen/Strandtinden reinbeitedistrikt omfatter 5 kommuner. Disse er Rana, Nesna, Lurøy, Rødøy og Meløy kommuner. Største delen av distriktets arealer ligger innenfor Rana, Lurøy og Rødøy kommuner. Distriktet grenser i sør mot Ranfjorden og det nye Røssåga reinbeitedistrikt. Mot nord grenser distriktet til Glomfjorden/Meløyfjorden og det nye Dunderland/Harodal reinbeitedistrikt.

Beitetyper, topografi, vær- og snøforhold og reinens vandresyklus bestemmer i stor grad driftsforløpet i reindriften. Variasjon i enkelte av disse faktorene mellom år, gjør at en i enkelte år må foreta visse justeringer i bruken av området. Etter som reinbeitedistriktet enkelte år brukes både som helårsdrift og som sesongbeitedistrikt, er det ikke markante grenser mellom de ulike årstidsbeitene. Klimatiske forhold, topografi og beiteforhold fører likevel til at det er dannet et visst system i bruken av distriktet til ulike årstider.

Beitearealene i influensområdet domineres i stor grad av harde og sure bergarter (granitt). Dette gir dårlig grunnlag for grøntbeite. Ved området rundt inntakene i sidefeltene finnes det soner med glimmerskifer og marmor som gir bedre betingelser for grønnbeite. Området har lav brukshyppighet men enkelte år flytter reinen gjennom dalen og bruker dalsidene som beiteområde om høsten. Detaljerte opplysninger om arealbruken til Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt er illustrert i arealbrukskartet (figur 8).

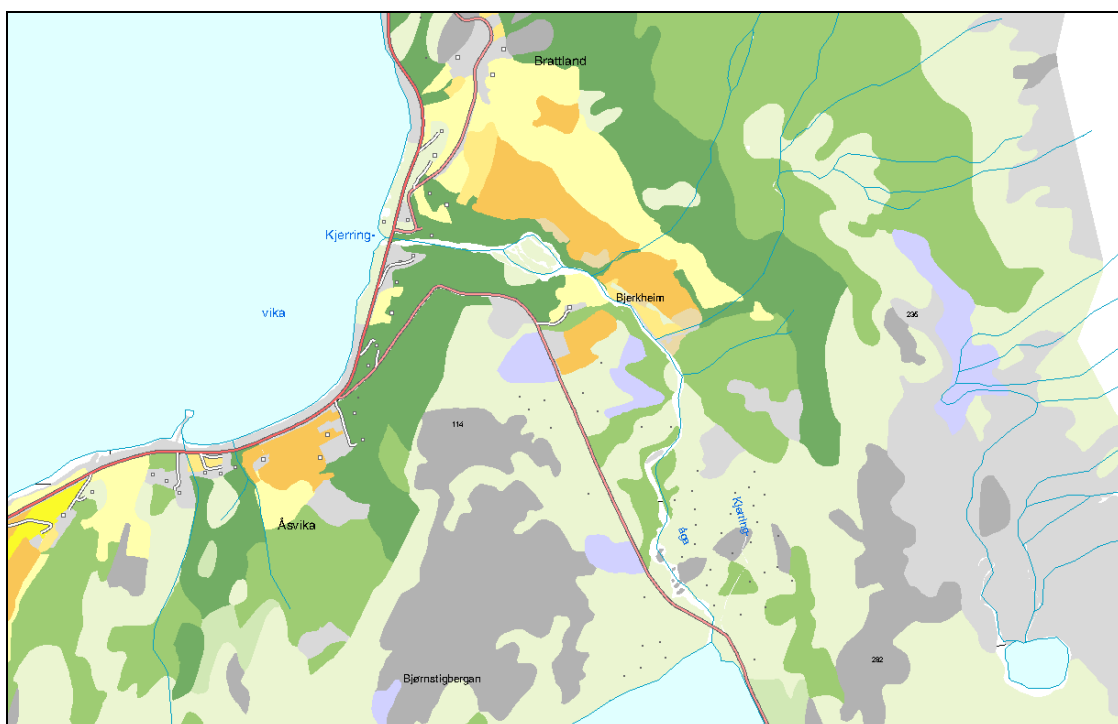
Figur 8. Arealbrukskart for reindrift i området. Reindrifftsforvaltningen Nordland (se vedlegg 2 for større versjon).

I arealbrukskartet er det ikke registrert områder innenfor influensområdet som er karakterisert som beiteområder med stor verdi (Figur 8). Influensområdet fra Brattland/Bjerkheim til Vassvatnet ligger i høstbeite 2, som har middels verdi. Ved å studere markslagskart, som viser boniteten i området, ser man at inntakene i sidefeltene ligger i de mest produktive områdene i dalen og dette sammenfaller med egne feltundersøkelser og det man kan forvente ut i fra berggrunnen i området (figur 10).

Inntakene med tilhørende rørgater og anleggsveier til Heimstadelva, Mellomelva og Insteelva ligger i området hvor flyttleien som kommer fra Rismålvannet og Brattlandskaret deler seg. Fra dette området går det en flyttleie som krysser Kjerringåga ved Bjerkheim og går videre vestover mot Haugland. Den andre flyttleien følger dalsiden forbi Brattlandstjørna og videre oppover dalen på østsiden av Vassvatnet (Figur 8). Flyttleier har stor verdi for den lokale reindriften. Området mellom Vassvatnet og Bjerkheim/Brattland har allerede betydelig menneskelig aktivitet og inngrep som trolig påvirker reindriften i området negativt. Hyttebyggingen har ført til mer ferdsel og annen forstyrrelse av rein på beite, samt tap av beite. I dalen er det jordbruk som medfører arealtap, inngjerding og dårlig arrondering, samtidig som den hindrer reinen i naturlig å trekke til/fra forskjellige beiteområder som en følge av fysiske hindre, som for eksempel gjerder.

Figur 9. Oversiktsbilde tatt nedenfor Vassvatnet nedover dalen mot Brattland og Rundtinden/Liatinden i bakgrunnen. Det er i det skogkledd området nedenfor hyttene flyttleien krysser over elva og dalen.

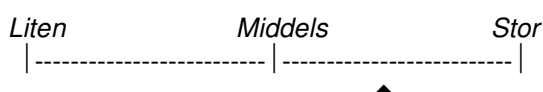
Figur 10. Markslag kart av boniteten i influensområdet til Kjerringåga (Skog og Landskap). Mørk grønn viser høy bonitet, gul (oransje) viser jordbruksområder som beitemark og dyrket innmark.

Tiltaket blir konsekvensvurdert i lys av de forstyrrelsene som er i området i dag, og at de nye tiltakene kommer som et supplement til eksisterende forstyrrelser.

Samenes drift og levemåter har beskyttelse gjennom internasjonale avtaler, og deres tradisjoner har en verdi ut over det rent økonomiske. Reinbeitedistriktets driftsenheter berøres av tiltaket, og influensområdet er viktig for å få fraktet reinen på tradisjonelt vis til vinterbeiteområdene i vest. Området har derfor status som viktig flyttlei i dag.

I arealbrukskartet er det ikke registrert områder innenfor influensområdet som er karakterisert som beiteområder med stor verdi. Kun øvre del av influensområdet (sidefeltene) ligger i høstbeite 2 som har middels verdi. Lav brukshyppighet samt at det kun er et avgrenset beiteareal som ligger innenfor influensområdet, fører til at influensområdet vurderes å ha middels-stor verdi for den lokale reindriften.

Området vurderes å ha middels-stor verdi for reindriftsnæringen, og spesielt flyttleiene er utslagsgivende for vurderingen.

Omfang:

Anleggsfasen

Ved byggingen av småkraftverket vil det bli betydelig maskinell og menneskelig aktivitet i området, samt støy knyttet til anleggsvirksomhet. Dersom reinen får sterke negative opplevelser knyttet til området i denne fasen, kan dette øke de negative effektene av tiltaket i driftfasen. I tillegg vil rørgaten ta beslag i potensiell beitemark og således redusere områdets beiteverdi i anleggsfasen. Da området har lav brukshyppighet, samt at området hovedsakelig brukes om våren og om høsten, vil en i anleggsfasen, forutsatt lagt på sommeren, ha et middels negativt omfang på reindriften.

Omfanget av tiltaket i anleggsfasen vurderes å være middels negativt, og med noe middels-stor verdi vurderes konsekvensen til middels negativ (- -).

Driftfasen

Ut fra dagens kunnskap er det usikkert hvordan småkraftverket, med tilhørende inntak, anleggsveier og rørgater med menneskelig ferdsel knyttet til driften av anlegget, berører reindriften i området. Området har lav brukshyppighet, men har flyttleier i influensområdet som berøres av tiltaket. Både rørgater og anleggsvei vil i stor grad berøre flyttleiene. Det er kjent at reinen har god evne til å tilpasse seg tekniske installasjoner i sitt livsmiljø over tid. Hvor raskt dette vil skje avhenger av hvor stor menneskelig aktivitet det vil være knyttet til anlegget. I driftfasen vil det normalt være lav menneskelig aktivitet i området. Deler av aktiviteten vil ligge i områder utenfor flyttleien, i områder hvor det allerede er betydelig menneskelig aktivitet. I tillegg vil revegetering i anleggsveier/rørgatetraseen etter en tid føre til samme beiteverdi som før inngrepet. Tiltaket vil stort sett ikke endre ressursgrunnlagets omfang og/eller kvalitet

Omfanget av tiltaket i driftfasen vurderes å være lite negativt og konsekvensen vurderes som liten-middels negativ (-/- -).

Samlet vurdering av anleggsfase og driftsfase

Utbyggingen berører flyttleien, og under anleggsperioden vil støy og økt menneskelig aktivitet kunne være et problem. Det vil være ubetydelig beitebeslag i driftfasen (forutsatt nedgravd rørledning og fjerning/nedgradering av eventuell anleggsvei). Samlet sett vil ikke tiltaket endre ressursgrunnlagets omfang og/eller kvalitet. Vurderingen av de direkte og indirekte konsekvensene av tiltaket til liten-/middels negativ konsekvens, hviler på dagens utnyttelsesgrad av området.

Samlet vurderes tiltaket å ha lite-middels negativt omfang, og konsekvensen vurderes til liten-/ middels negativ for reindriften.

Vurdering av de kumulative effektene (sumvirkningene) for planene for små kraftanlegg i Brattlandvassdraget

Sumvirkningen vurderes ut i fra tålegrensen til reindriften i området. Det vurderes at disse utbyggingsplanene ikke vil redusere områdets verdi for reindriften. Tiltakene i Brattlandvassdraget vurderes kun å få kortsiktige lokale negative effekter. I anleggsperioden vil forstyrrelser i form av maskiner og menneskelig aktivitet ha en midlertidig negativ konsekvens, men med godt samarbeid mellom utbygger og reindriftsutøvere vil en unngå konflikter og negative konsekvenser for reindriften. Samlet vil det være ubetydelig beitebeslag i driftfasen (forutsatt nedgravd rørledning og fjerning/nedgradering av eventuell anleggsvei).

Med en anleggsvei inn i et tidligere uberørt område vil tilgjengeligheten øke, også for reieneierne. Det er derfor sannsynlig at reieneierne også vil få fordeler av en veibygging på samme måte som menneskene i kommunen for øvrig. Hvorvidt reieneierne vil kunne dra nytte av en anleggsvei avhenger av hvorvidt det foreligger et behov for vei i området. I utgangspunktet er det ikke ønskelig å ha økt menneskelig aktivitet som følge av veien da dette kan forstyrre reien i området.

Da området har lav brukshyppighet, samt at området hovedsakelig brukes på våren og høsten, vil anleggsfasen, forutsatt lagt til sommeren trolig ha et lite negativt omfang på reindriften. Da distriktet noen ganger benyttes som helårsbeite vil det være viktig å koordinere anleggsarbeidet med reinbeitedistriktet.

Det er en rekke økologiske faktorer og forhold ved den praktiske reindriften som varierer og har betydning for hvordan konsekvensene av et inngrep vil bli. Det vil derfor være en viss usikkerhet rundt de konklusjoner om konsekvens som gjøres i rapporten. Ved en eventuell utbygging, bør man gå gjennom rapporten i ettertid og se om de antatte konsekvensene stemmer med virkeligheten. I våre vurderinger har vi forholdt oss til de offisielle grensene og de brukstidene som er gitt fra reindriftsforvaltningen. Det kan være at det i fremtiden blir endringer i grenser og driftsmønstre som kan føre til at tiltaket kan få endrede konsekvenser for reindriften. Utbygger bør være oppmerksom på dette og være åpen for innspill fra reindriftsforvaltningen i fremtiden. Vurderte konsekvenser må da justeres i forhold til dette.

8 AVBØTENDE TILTAK

Avbøtende tiltak blir normalt gjennomført for å unngå eller redusere negative konsekvenser, men tiltak kan også iverksettes for å forsterke mulige positive konsekvenser.

Det viktigste avbøtende tiltaket ved planlegging av småkraftverk vil være å søke etter en lokalisering som medfører færrest mulig ulemper for reindriften. Dette har tiltakshaver forsøkt å ta hensyn til, ved å plassere kraftstasjonen og rørgater nær vei og annen infrastruktur. Tiltakshaver bør på et tidlig tidspunkt i planleggingen opprette dialog med berørte reinbeitedistrikt/-utøvere og reindriftsforvaltning i det aktuelle området. Dersom en gjennom en slik tidlig kontakt kommer i dialog om lokalisering og avgrensning av områder, vil en kunne unngå svært konfliktfylte områder på et tidlig tidspunkt i planleggingen. Det bør utarbeides en anleggsplan i samråd med reindriften, som innebærer at hoveddelen av arbeidet utføres i sommerhalvåret, og at det legges til rette for nødvendige avbøtende tiltak.

Tiltakshaver bør tilstrebe å unngå anleggsarbeid om våren og høsten når reinen benytter beiteområdene i dalen. Dersom det må utføres anleggsarbeid i dalen i dette tidsrommet, bør reindriftsutøverne få beskjed i god tid i forveien for å kunne planlegge bruk av andre beiteområder. Anleggsarbeid ved inntaket i Kjerringåga og ved kraftstasjonen kan antagelig foregå uten problemer på våren og høsten, forutsatt at det ikke medfører helikoptertransport i dalen. Gjennomføringen av dette arbeidet bør også koordineres med reindriftsutøverne i forhold til flytting. Plasseringen av riggområder for arbeid med inntaksdammer bør gjøres slik at de kommer i minst mulig konflikt med flyttleiene som passerer gjennom området. Kjerringåga kraftverk og den planlagte utbyggingen av Heimdalselva/Ytråga/Mellomelva berører begge flyttleiene i området og det er derfor viktig at anleggsarbeidet for begge tiltakene koordineres med reindriftsutøverne i området.

Under anleggsarbeidet bør det være fokus på å unngå inngrep utover de arealer der inngrepene er uunngåelige. En bør tilstrebe å benytte allerede eksisterende veier i området, dersom det må anlegges ny vei, er det viktig at man forsøker å legge den utenom produktive beiteområder for rein, samt at den fjernes eller stenges for allmenn ferdsel i driftfasen. Det bør vurderes ferdselsrestriksjoner i dalsidene og fjellet over Bjerkheim/Bratland i spesielt sårbare perioder om våren.

I anleggsområder er det ønskelig at det ikke blir tilsådd med fremmede frø. Det anbefales at matjord fra grøftene og midlertidige anleggsområder tas bort og lagres adskilt i anleggstiden, slik at den kan legges tilbake som øverste sjikt igjen etter ferdigstilling. Det anbefales også å legge ferskt kuttet "modent" gress og annen vegetasjon fra tilgrensende områder på grøfta/anleggsområdet, slik at det gror raskere igjen.

9 REFERANSER

9.1 Nettbaserte kilder

Lov om reindrift: <http://www.lovdata.no/all/hl-20070615-040.html>

NGU: Begrunniskart (internettutgave <http://www.ngu.no/>)

NVE-atlas: <http://arcus.nve.no/website/nve/viewer.htm>

Reindrifftsforvaltningen: <http://www.reindrift.no/>

9.2 Skriftlige kilder

Lov om reindrift (2007): LOV 2007-06-15 nr 40: Lov om reindrift (reindrifftsloven).

Statens vegvesen 2006. Konsekvensanalyser – Håndbok 140.

9.3 Muntlige kilder

Knut Haugen
Kurt Gaup
Fylkesmannens miljøvernnavdeling i Nordland
Reindrifftsforvaltningen i Nordland
Lurøy kommune

10 VEDLEGG 1

